

המוסד לביטוח לאומי

ענף זקנה ושאירים

האגף למחקר ותכנון

**מבצעי
מיצוי זכויות
בענף זקנה ושאירים**

בתקופה 1976-1979

פרסום פנימי

סקר מנהלי מס' 14

ירושלים, יולי 1980, אב התש"מ

סקרים מנהליים :

"מקבלי קצבאות זקנה ושאיירים בבנק הדואר באמצעות מיופה כח", אוקטובר 1972.	—	סקר מנהלי מס' 1
"אובדן זמן עבודה במוסד לביטוח לאומי", ינואר 1973.	—	סקר מנהלי מס' 2
"קיוז דמי ביטוח מגמלאות — 1971/72", אוקטובר 1973.	—	סקר מנהלי מס' 3
"המבוטחים ה'לא-שכירים' — עיבודים סטטיסטיים ממשלוח פנקסי המקדמות לשנת 1973/74", ינואר 1974.	—	סקר מנהלי מס' 4
"גבייה ממעבידים — הגבייה, החוב, הפוטנציאל ועומק הפיגור בשנים 1973—1974, לפי סניפי המוסד", יולי 1975.	—	סקר מנהלי מס' 5
"גבייה מהמבוטחים ה'לא-שכירים' — עיבודים סטטיסטיים לפי סניפי המוסד לשנים 1972/73—1974/75", יולי 1975.	—	סקר מנהלי מס' 6
"שיקום נכי עבודה קשים", אוקטובר 1975.	—	סקר מנהלי מס' 7
"כח אדם, העדרות ותנועת עובדים", אוגוסט 1976.	—	סקר מנהלי מס' 8
"אומדנים ותחזיות לפעולות המוסד לפי סניפים, לשנים 1978 ו-1979", אוקטובר 1978.	—	סקר מנהלי מס' 9
"גבייה ממעבידים — פוטנציאל הגבייה, החוב ועומק הפיגור לפי סניפים, לשנת 1977", אפריל 1979.	—	סקר מנהלי מס' 10
"כח אדם, תנועת עובדים, וניצול ימי עבודה, 1977—1978", דצמבר 1979.	—	סקר מנהלי מס' 11
"אומדנים ותחזיות לפעולות המוסד לפי סניפים, לשנים 1979 ו-1980", דצמבר 1979.	—	סקר מנהלי מס' 12
"גבייה מהמבוטחים ה'לא-שכירים', עיבודים סטטיסטיים לפי סניפי המוסד, לשנים 1975—1977", ינואר 1980.	—	סקר מנהלי מס' 13
"מבצעי מיצוי זכויות בענף זקנה ושאיירים בתקופה 1976—1979", יולי 1980.	—	סקר מנהלי מס' 14

**המוסד לביטוח לאומי
האגף למחקר ותכנון
ענף זקנה ושאיירים**

**מבצעי מיצוי זכויות בענף זקנה ושאיירים
בתקופה 1976-1979**

**מאת: יעל פלורסהיים
מרים שמלצר**

ירושלים, יולי 1980, אב התש"ג

תוכן הענינים

1	הקדמה
3	א. שיטות וחגדרות
3	.1 מברא
4	.2 האוכלוסיות שנבדקו ושיטת הבדיקה
5	.3 תיאור התהליך
9	ב. טיכום הממצאים
9	.1 תוצאות הפעולה
13	.2 השפעת המבצעים על מספר מקבלי החטבה הסוציאלית
13	.3 חסכון כספי
16	.4 המידע שבידי המוסד על הכנסות הנבדקים
18	ג. פיקוט מבצע חביקורת
18	.1 קבוצות שבקרובן נערכה ביקורת הכנסות
31	.2 קבוצות שנבדקו על פי נתונים אודות יציאה מהארץ
34	.3 קבוצות שנבדקה היותם בחיים
36	ד. מבצע מיצוי זכויות שבתהליך ביצוע
40	ה. טיכום ומסקנות

הקדמת

בשנים האחרונות ניתנה עדיפות גבוהה לבדיקה חוזרת של הזכות לגמלאות ולהטבות המותנות במבחן הכנסה.

לנושא זה חשיבות רבה מאספקטים רבים ושוניים.

קיימת בציבור רגישות רבה לתשלומי גמלאות לאנשים שאינם זכאים ובעיקר כשמדובר בחטבות המיועדות למעוטי הכנסה.

המוסד לביטוח לאומי מקדיש תשומת לב רבה לנושא זה, כמי שמחויב למנוע תשלומי יתר מחד ולמצות את זכותם של הזכאים לגמלאות, מאידך.

על מנת לבדוק את הזכויות השונות וכדי למנוע תשלומי יתר, פותחו שיטות חדשות ושוכללו כלים קיימים בהיקף, במורכבות, במקורות אינפורמציה וכד'.

בחוברת זו נסקרת הפעילות שנעשתה ע"י ענף זקנה ושאיירים והתוצאות שפעילות זו הניבה. הנתונים והממצאים שבחוברת אינם כוללים את הנעשה באופן שוטף בנושא כגון: בדיקות יסודיות בעת קבלת התביעה לראשונה, הקירות חוץ, ביקורת הכנסה בקרב מקבלי קצבאות בגיל המותנה וכן הבדיקות הנערכות, במסגרת ביקורת איכות ואשר מתפרסמות בנפרד.

בחוברת כלולים בעיקר ממצאי המבצעים שנערכו לבדיקת מיצוי יתר, ואילו ממצאי המבצעים למימוש זכויות פורסמו ברובם בדו"חות אחרים.

האחריות על הפעולות בענף זקנה ושאיירים היא בידי גב' יעל פלורסהיים ועיבוד וניתוח הממצאים באגף המחקר והתכנון נעשה ע"י גב' מרים שמלצר בעזרתה של הגב' אירה קורן.

הערכתנו נתונה לעובדים בסניפים אשר מבצעים את העבודה הכרוכה במבצעים אלה במסירות רבה ותוך השקעת מאמצים רבים שהביאו לתוצאות המוצגות בדו"ח.

תודתנו נתונה לעובדי ע.נ.א. על מתן השירותים הממוכנים בתכנון, בהפגשת
הנתונים ושליפתם והנפקת הפלטים השונים.
כמו כן ברצוננו להדגיש את תרומתה של מחלקת הקירות חוץ במשרד הראשי וחוקרי
החוץ בסניפים שבצעו את החקירות בשטח, במקרים שבהם התחייבו חקירות.

בן ציון ליפשיץ
מנהל ענף זקנה ושאיירים

שלמה כחן
אגף מחקר ותכנון

2

א. שיטות וחגדרות

1. מבוא

המוסד לביטוח לאומי, במסגרת ענף ביטוח זקנה ושאיירים, משלם מדי חודש קצבה חודשית לכ-335 אלף קשישים ולשאיירים, למעלה מ-300 אלף קצבאות משולמות עפ"י חוק הביטוח הלאומי וכ-35 אלף הן קצבאות מיוחדות המטולמות לאנשים שחוק הביטוח לא חל עליהם, והממומנות ע"י משרד האוצר וחסוכנות היהודית.

כ-40% מכלל מקבלי הקצבאות לפי החוק נהנים גם מתוספת הטבה סוציאלית, בשל היעדר הכנסות משמעותיות מעבר לקצבת זקנה, וכמעט כל מקבלי הקצבאות שלא לפי חוק זכאים אף הם לתוספת זו.

בעשור האחרון עשה המוסד מאמצים גדולים, מנהליים ומחקריים לבדיקת היקף המיצוי של הקצבה ע"י הזכאים, כאשר המטרה המוגדרת היתה להבטיח לכל גמלאי את הקצבה המגיעה לו בהתאם לחוק ולהסכמים: למנוע תשלומי סרק לאוכלוסיות שאינן זכאיות לקצבה ולשלם את הקצבה לכל מי שזכאי לה, אשר מסיבות שונות לא מיצה את זכותו. מוזקרים חלקיים שנערכו על מיצוי הזכות להטבה סוציאלית, במהלך העשור האחרון, הראו שהיקף החריגות הוא קטן יחסית, גם בהשוואה למקובל בעולם, ומסתכם באחוזים ספורים (לפי האומדן 2%-4%). יחד עם זאת היקף בסדר גודל זה מתבטא בכמה אלפי אנשים שמקבלים גמלאות שלא כדין או שאינם מוציאים את זכותם לקצבה.

הוחלט על עריכת מבצעי ביקורת הכנסה שיטתיים במטרה לאתר את רשימת החריגים ולדאוג לתיקונם. דו"ח זה בא לסכם את מרבית המבצעים שנערכו ע"י ענף זקנה ושאיירים, באמצעות סניפי המוסד, לאיתור האוכלוסיה המקבלת קצבה שלא כדין, תוך התמקדות בהטבה הסוציאלית וקצבאות שלא לפי החוק. לא כלולים כאן מרבית המבצעים שנערכו לאיתור אוכלוסיה הזכאית לקצבה אך איננה מוצה את זכותה.

המוטד נוקט בשיטה של עריכת מבצע ביקורת בקבוצות אוכלוסיה סלקטיביות, שלגביהן ישנן אינדיקציות מוקדמות על קיום התופעה בשיעור גבוה יחסית ושניתן לקבל מידע על הכנסתן ממקורות מנהליים - חיצוניים ופנימיים.
קבוצות אלה מתחלקות ל-4 סוגים בהתאם לאפשרויות קבלת מידע מוקדם אודותן.

2. האוכלוסיות שנבדקו ושיטת הבדיקה

(א) אוכלוסיות שעליהן ניתן להשיג נתונים אודות הכנסה ממקורות פנימיים של המוסד או ממקורות חיצוניים.

(ב) אוכלוסיות שלגביהן קיימת סבירות גבוהה של שינוי בהכנסותיהם מאז מועד הזכאות.

(ג) קבוצות שעליהן ניתן להשיג נתונים אודות יציאה מהארץ.*

(ד) קבוצות שלגביהן קיים חשש שאינן מצויות עוד בחיים.

הביקורת מתבצעת בארבע שיטות עיקריות:

(א) באמצעות קבלת מידע ממקורות חיצוניים, אודות הכנסותיהן של קבוצות מסוימות

(או אודות יציאה מהארץ) והפגשות מידע זה עם נתוני קובץ זו"ש.

בדרך-כלל מתקבל מידע כזה באופן מרוכז על גבי סרט מגנטי ולעתים מועבר

המידע, באופן שוטף, במתכונת ידנית.

(ב) באמצעות משלוח שאלונים לקבוצות מסוימות שהן בעלות אפיונים אשר מגדילים את

הסיכוי לשינויים בהכנסותיהם - ובהם מתבקשת הצהרת הכנסות.

(ג) בדיקה באמצעות חוקרי חוץ העורכים את החקירה בבית הנבדק, תוך התרשמות מטיב

הצהרותיו, צרכיו ורמת חייו. הקירות חוץ נערכות גם כדי לבדוק הימצאות בארץ

והימצאות בחיים.

* העדרות מהארץ לתקופה העולה על חודש קלנדרי אחד, שוללת זכאות לחט"ס, והעדרות מהארץ לתקופה העולה על חצי שנה שוללת זכאות לגמ"ז.

(ד) הערכת שוויים של נכסים - שאין להם שומה מעודכנת במס רכוש - ע"י שמאים מוסמכים בקבוצות של בעלי רכוש ובעלי מקרקעין.

במקביל להפעלת שיטות הביקורת הג"ל הופעל החל מינואר 1980 תהליך של עדכון אוטומטי שבו מעודכנות החכנסות שבקובץ כל אימת שחלות עליות בשיעורי הקצבה ובשיעור הזהה לעלייה בקצבה.

עם הפעלת התהליך הג"ל, בוצע העדכון רטרואקטיבית לגבי כל החכנסות של מקבלי קצבה או הט"ס שאושרו להם גמלאות יחסיות, החל מאפריל 1978.

3. תיאור התהליך

להלן תיאור תהליך הביצוע במשרד הראשי ובסניפים, כפי שהוא מתנהל בכל אחת מ-4 שיטות הביקורת:

ש י ט ה א

בשיטת הבדיקה המבוססת על קבלת אינפורמציה מרוכזת ממקורות היצוניים (כגון: קרנות פנסיה, משרד הבטחון) התהליך הוא כדלקמן:

(א) ענף זו"ש פונה אל המקור החיצוני בבקשת אינפורמציה אודות חכנסותיהם של מקבלי התשלום מאותו מקור.

(ב) האינפורמציה - הכוללת נתונים אישיים ונתונים על הכנסות (בדרך כלל מפנסיה) - מועברת למוסד על סרט מגנטי ומופגשת ביחידת המיכון עם אוכלוסיית מקבלי הט"ס וגמ"ז בקובץ זו"ש. בבדיקות מסוימות מתקבל המידע במוסד, באמצעות איסוף חומר באופן ידני.

(ג) כתוצאה מההפגשה מתקבל פלט אודות אותם מקרים שהם בעלי הכנסה מהמקור החיצוני והם בעלי הט"ס או גמ"ז בענף זו"ש.

- (ד) הפלט מתקבל במתכונת של חודעות מידע וגליונות בירור. חודעות המידע כוללות את נתוני האישיים של ה"נפגש" כפי שהם מופיעים בטוסד ובמקור החיצוני וכן נתונים על הכנסותיו, עליהן דווח מחמקור החיצוני. גליונות הבירור מציגים את נתוניו של מקבל החט"ס כפי שהם משתקפים ברשומתו.
- (ה) הפלטים הללו מועברים לסניפים, יחד עם הוראות ביצוע.
- (ו) הסניפים בוחנים מחדש את הזכאות להט"ס (או לגמ"ז), לאור חנתונים על החכנסות שנתקבלו מחמקור החיצוני ומעדכנים את החכנסות בקובץ העדכון (כולל הפסקת תשלום) מבוצע בדרך כלל מחודש נובמבר בוצעה החפגשה.
- (ז) עם תום הבדיקה מדווחים הסניפים לענף זו"ש על תוצאות הבדיקה. הדווח נעשה על גבי גליונות הבירור וכולל נתונים על שיעור החכנסה מחמקור החיצוני, נתונים על סוג השינוי שבוצע בחט"ס (הפסקה, הקטנה או אי שינוי) וכן נתונים על קיום או היעדר מידע קודם אודות חכנסות.
- (ח) תוצאות הפעולה מועברות לאגף מחקר ותכנון לעיבוד וניתוח הממצאים.

ש י ט ה ב

השיטה השנייה מבוססת על בדיקה אינדיבידואלית באמצעות שאלונים. הבדיקה בשיטה זו נעשית בדרך כלל בקבוצות בהן הסבירות לשינוי ברמת החכנסות היא גבוהה במיוחד וכן בקבוצות שחולט לבדוק את היותן בארץ והיותן בחיים. שיטה זו הופעלה בעיקר בקרב אלמנות, מקבלי גמ"ז ועוד.

התהליך הוא כדלקמן:

- (א) מיחידת המיכון מוזמנת רשימת כל המקרים המשתיזכים אל הקבוצה הנבדקת.
- (ב) מתקבל פלט במתכונת של תדפיס עם מדבקות לצורך משלוח השאלונים בדואר.

- (ג) לכל המקרים נשלח מהמשרד הראשי מכתב פנייה וטופס בו מתבקשים הם להצהיר על הכנסותיהם (או לחילופין: להצהיר על נוכחותם בארץ).
- (ד) למכתב מצורפת מעטפה ממוענת של ענף זו"ש והטפסים המלאים מוחזרים למשרד הראשי.
- (ה) הטפסים ממוינים במשרד הראשי ומועברים לטיפול הסניפים.
- (ו) במשרד הראשי נערך מעקב על התשובות ונשלחות תזכורות למקרים אשר לא השיבו. כן נעשה ניסיון לאתר את המקרים שהדואר אליהם חזר.
- (ז) במקרים של אי-הענות הנבדק או חוסר אפשרות לאתר, מבוצעת הפסקת הט"ס בשל ניתוק מגע. הפסקת ההט"ס מבוצעת תוך השארת הביטוח הרפואי, לתקופה של חודש, כדי לאפשר לנבדק להופיע בסניף ולהצהיר על הכנסותיו.
- (ח) בדיקת הזכאות להט"ס נעשית בסניף על פי הצהרת הנבדק על הכנסותיו, בטופס שנשלח אליו. במקרים מסוימים, יש צורך בבירור נוסף ובהזמנת הנבדק לסניף.
- (ט) הדיווח לענף זו"ש נעשה בדרך כלל על גבי גליונות הבירור וכולל מידע על הכנסות הנבדק. על תוצאות ההחלטה בהט"ס ועל קיום או היעדר מידע קודם על הכנסות. עיברו וניתוח הממצאים נעשה ע"י אגף מחקר ותכנון.

ש י ט ה ג

הבדיקה באמצעות חקירות חוץ מתבצעת לצורך קבלת אינפורמציה אודות הכנסות כאשר אין אפשרות להשיגה בדרך אחרת, ולצורך איתור נבדקים כדי לוודא את היותם בחיים ואת היותם בארץ.

שלבי התהליך

1. מהקובץ מוזמנת רשימת הקבוצות או מדגמי קבוצות שאותם רוצים לבדוק.

2. רשימת הנבדקים מועברת למחלקת הקירות חוץ תוך ציון כתובת הנבדק.
3. החוקרים מאתרים את הנבדק ורושמים דו"ח הקירה.
4. במקרה של אי-איתור, מתבקש הסניף, ע"י הענף במשרד הראשי לבצע הפסקת תשלום בגין ניתוק מגע.
5. על פי הדו"חות של החוקרים, המרוכזים וממוינים במשרד הראשי, מתבקש הסניף לבדוק מחדש את הזכאות להט"ס או לגמ"ז.
6. הסניף מדווח למשרד הראשי על תוצאות הטיפול.

ש י ט ה ד '

השיטה של הערכת רכוש ע"י שמאים מופעלת במקרים בהם יש לסניף מידע על קיום נכסים בשווי חלול לשלול זכאות להט"ס, אולם אין בידי שומה של מס רכוש.

במקרים אלו מתבקש השמאי המוסמך להגיש דו"ח על ערך הנכס. הבדיקה נעשית בדרך-כלל באמצעות סיור בשטח. על מנת להפחית את מספר המקרים שיבדקו בשטח ועל ידי כך להוזיל את הבדיקה, נקבעה שיטת נוספת לבדיקת שווי הנכס, וזאת באמצעות עריכת מיון מוקדים של המקרים ע"י השמאי, לפני יציאתו לשטח.

חמיון נעשה על פי נתונים הנמסרים לשמאי ע"י הסניף, ובהסתמכות על נתונים המצויים במשרד השמאי (מסמכים, מפות וכיו"ב), במקרים שבהם על פי חמיון הויאשוני, הזכאות להט"ס היא וודאית, נותן השמאי חוות דעת, והסניף רשאי להסתמך עליה ולקבל החלטת אישור.

1. תוצאות הפעולה

במשך ארבע השנים האחרונות שבהן בוצעו הפעולות שפורטו לעיל, נבדקה מחדש הזכאות להטבה סוציאלית או לקצבאות שלא לפי חוק של 15,427 מקבלי קצבאות. כתוצאה מהבדיקה נשללה כליל הזכאות להט"ס או לגמ"ז מ-3,499 מקבלי קצבה המהווים כ-23% מכלל הנבדקים, לכ-3,415 מקרים הוקטנה ההטבה הסוציאלית. (מהווים 22%) וב-8,337 מקרים לא התחייב כל שינוי בשיעור החט"ס או הגמ"ז (מהווים כ-54%).

המסקנה העיקרית מממצאים אלו הינה שכמעט מחצית מהמקרים שנבדקו קבלו תשלום בסכום גבוה מהסכום המגיע להם.

מז הראוי להדגיש שהבדיקות נערכו בקרב אוכלוסיות לגביהן היה קיים מידע ממקורות חיצוניים (או פנימיים) על קיום הכנסה נוספת על קצבת הביטוח הלאומי או שהיה קיים חשש סביר שחל שיפור במצבם הכלכלי לאחר אישור ההטבה הסוציאלית. מן הדין אפוא לראות את תוצאות המבצעים בפרופורציה הנכונה. יתירה מכך, בדיקות ומחקרים שנערכו ע"י המוסד בשנים האחרונות, לרבות פעולות שוטפות של ביקורת, הראו שאחוז הגמלאים המקבלים קצבאות שלא כדין הוא נמוך ביותר (להערכתנו, כאמור, 2%-4%).

השינוי המשמעותי ביותר הינו שלילת מוחלטת של החט"ס (או הגמ"ז) המביאה לחוצאת חמקבל קצבה ממעגל הזכאים להט"ס ולאור אופיה של החכנסה (ששללה הזכות להט"ס) שהיא לרוב פנסיה מובטחת לכל חייו (מהארץ או מחו"ל) קיימת סבירות גבוהה שגם בעתיד לא תיווצר מחדש הזכאות להט"ס או לגמ"ז.

הוצאתו ממצבת מקבלי החט"ס, מוציאה אותו גם מרשימת הזכאים לביטוח רפואי ומהאוכלוסיה הזכאית להטבות והנחות שונות הניתנות ע"י מוסדות אחרים (הנחה - בתשלום אגרת רדיו

וטלביזיה, הנחות במיסים עירוניים, שכר דירה וכד'.

לא כן המצב לגבי מקרים שחט"ס שלחם חוקטן. בתקופה בה נערכו המבצעים עדיין לא היה עדכון הכנסות אוטומטי וקיימת סבירות שתוך זמן קצר למדי לאחר ההקטנה נוצרה מחדש, בחלקם, זכאות לחט"ס מלא ללא כל הצדקה. אי לכך החסכון הכספי בחלק מהמקרים הללו היה רק לטווח קצר.

יש להניח שעם הנחגת תהליך העדכון האוטומטי החל מינואר 1980 (ורטרואקטיבית - מאפריל 1978), תהיה גם להקטנת החט"ס משמעות מבחינת החסכון הכספי לטווח ארוך.

מעניין הקשר בין סוגי החחלטה לפי מקור החכנסה. נמצא כי אחוז ההפסקות הגבוה ביותר מצוי בקרב מקבלי תגמולים ממשרד הבטחון. 92% מכלל מקבלי התגמולים שקבלו חט"ט, נמצאו כבלתי זכאים כלל לחט"ס.

חדבר נובע מכך ששיעורי התגמולים המשולמים ע"י משרד הבטחון, הינם, בדרך כלל ברמה כזו השוללת לחלוטין את הזכאות לחט"ס.

שיעור גבוה של הפסקות (כ-67%) מצוי גם בקרב מקבלי הרנטות ששיעורן הוא לרוב גבוה.

לעומת זאת הפנסיות המשלימות מעבודה - הן התקציביות והן המצטברות - אינן שוללות בדרך כלל את הזכאות לחט"ס במלואה ורוב הנבדקים עדיין נזקקים להשלמת הכנסתם באמצעות מערכת הבטחת הכנסה של המוסד לביטוח לאומי.

כאן המקום לציין שאיתור אחוז כה גבוה של מקבלי גמלאות שלא כדין, אינו מעיד בהכרח על טעות בהחלטה המקורית לאשר את התביעה. אין ספק שחלק ממקבלי החט"ס הצליחו להיכנס למערכת בהיותם בלתי זכאים, אולם אחרים היו זכאים בעת הגשת התביעה לחט"ס, אך בשל שינויים בהכנסות שלא דווחו למוסד, או בשל שינויים בתנאי הזכאות, הפכו לבלתי זכאים, בשלב מאוחר יותר. לדוגמא: מקבלי רנטות נמוכות מגרמניה היו זכאים בעבר לחט"ס, אולם הגידול המחיר בשער החליפין של המארק הגרמני הקנה לחס הכנסות בלירות ישראליות ברמה השוללת היום את זכאותם.

לוח 1 שלהלן מפרט את סוגי ההחלטות בכל אחד מהמבצעים שנערכו, במספרים מוחלטים ובאחוזים.

לוח 1: התפלגות האוכלוסיה לפי סוג המבצע וסוג ההחלטה - במספרים מוחלטים

לא ידוע	חט"ס אר גש"מ נשאר ללא שינוי	חט"ס אר גש"מ הוקטז	חט"ס אר גש"מ הופסק	סך-הכל	תקופת חביצוע	ה מ ב צ ע
---------	--------------------------------------	-----------------------------	-----------------------------	--------	-----------------	-----------

מ ס פ ר י ם מ ח ל ט י ם

176	8,337	3,415	3,499	15,427		סך-הכל
-	1,242	246	234	1,722	1.76-12.75	נכי רדיפות הנאצים
-	433	225	222	880	9.76-7.76	פנסיה תקציבית מהאוצר
-	1,423	1,054	654	3,131	1.77-6.76	חט"ס יחסי
-	131	92	78	301	12.76-11.76	קרן פנסיה מרכזית
-	46	15	724	785	9.77	משרד הבטחון
-	314	284	118	716	12.77-11.77	קרן פועלי בנין
40	1,539	1,058	162	2,799	6.79-4.79	מבטחים
117	1,948	225	(¹ 501)	2,791	8.78-12.77	אלמנות
-	107	14	(¹ 46)	167	3.78-1.78	תג"ם
-	40	21	(¹ 24)	85	5.78-4.78	נתיב
15	35	9	(¹ 75)	134	7.78-5.78	אישורי חיים
-	22	25	137	184	7.78-5.78	לשכת הקשר
4	33	10	1	48	4.79	מגן
-	102	71	196	369	4.80-10.78	שמאים
-	185	-	1	186		בעלי רכב
-	129	46	20	195	בדיקה שוטפת חחל מ-6.78	אסירי ציון
-	49	20	282	351		נכי רדיפות הנאצים - שלב ב'
-	93	-	16	109	6.79-1.79	יוצאים את הארץ
-	466	-	8	474	12.78	איתור מקבלי גמ"ז

(1) כולל הפסקה עקב ניתוק מגע.

לוח 1 (המשך): התפלגות האוכלוסיה לפי סוג המבצע וסוג ההחלטה - באחוזים

לא ידוע	הט"ס או גש"מ ללא שינוי	הט"ס או גש"מ חוקטז	הט"ס או גש"מ חרפסק	סך-הכל	ה מ צ ע
					<u>ב א ח ו ז י ס</u>
1.1	54.1	22.1	22.7	100.0	סך-הכל
-	72.1	14.3	13.6	100.0	נכי רדיפות הנאצים
-	49.2	25.6	25.2	100.0	פנסיה תקציבית מהאוצר
-	45.4	33.7	20.9	100.0	הט"ס יחסי
-	43.5	30.6	25.9	100.0	קרן פנסיה מרכזית
-	5.9	1.9	92.2	100.0	משרד הבטחון
-	43.8	39.7	16.5	100.0	קרן פועלי בנין
1.4	55.0	37.8	5.8	100.0	מבטחים
4.2	69.8	8.0	18.0	100.0	אלמנות
-	64.1	8.4	27.5	100.0	תג"מ
-	47.1	24.7	28.2	100.0	נתיב
11.2	26.1	6.7	56.0	100.0	אישורי חיים
-	12.0	13.6	74.5	100.0	לשכת הקשר
8.3	68.8	20.8	2.1	100.0	מגן
-	27.7	19.2	53.1	100.0	שמאים
-	99.5	-	0.5	100.0	בעלי רכב
-	66.1	23.6	10.3	100.0	אסירי-ציון
-	14.0	5.7	80.3	100.0	נכי רדיפות הנאצים - שלב ב'
-	85.3	-	14.7	100.0	יוצאים את הארץ
-	98.3	-	1.7	100.0	אחוז מקבלי גמ"ז

2. השפעת המבצעים על מספר מקבלי ההטבה הסוציאלית

החל משנת 1976, מסתמנת ירידה משמעותית בשיעור מקבלי החט"ס. עד לראשית 1976 הגידול השנתי הממוצע היה כ-8%-7%, ואילו משנת 1976 (שנת תחילת המבצעים) ואילך, שיעור הגידול הולך ופוחת.

בשנת 1975 שיעור מקבלי החט"ס בקרב מקבלי קצבת זקנה לפי החוק היה כ-40%, ואילו במרץ 1980 ירד השיעור לכ-36%.

את הירידה בשיעור יש לזקוף לכמה גורמים והם:

(א) שיעור מקבלי הפנסיה מקרב הפורשים מעבודה הולך וגדל בקצב של כ-1.5% לשנה,

כתוצאה מכך כיום רק 20%-25% מקרב תובעים חדשים של קצבת לפי החוק זכאים

לחט"ס, בעוד שבמצבת המקבלים 36% הם מקבלי החט"ס.

(ב) מבצעי הביקורת אשר נערכו החל מסוף שנת 1975 הפחיתו ממצבת המקבלים מספר

לא מבוטל של מקבלי החט"ס.

שלידת הזכאות לחט"ס ולגמ"ז לכ-3,500 איש הקטינה את התוספת השנתית לקובץ

מקבלי החט"ס.

(ג) הבדיקות המחמירות יותר שהונהגו, החל משנת 1977, בנושא של תביעות חדשות

לחט"ס, תרמו אף הן להקטנת השיעור, ע"י מניעת הכנסותם של בלתי זכאים למצבת

המקבלים.

3. חסכון כספי

במבצעי הביקורת הנ"ל אותרו 6,915 איש להם שולמו תשלומי סרק, הן בשל הכנסות

גבוהות והן בגין העדרות מארץ.

ברוב המבצעים שסוכמו נערך חישוב מדוייק של החסכון הכספי השנתי וכן החסכון הכספי

לטווח ארוך, על פי תוחלת חיים, וביתרם נערך אומדן של החסכון.

על בסיס נתוני החישוב והאומדן הגיע סכום החסכון השנתי של כל המבצעים, במושגי מרץ 1980 לכ-190 מיליון ₪ לשנה והחסכון הצפוי בעתיד, בהתייחס לתוחלת החיים יגיע ל-1.7 מיליארד לירות. החסכון השנתי הממוצע לנבדק הוא 12,320 לירות, חסכון זה הוא חסכון ישיר שנחסך למוסד בעקבות הפסקת או הקטנת הט"ס וגמ"ז. מתלוח לו חסכון עקיף המושג ע"י הפסקת ההט"ס. כתוצאה מהפסקת ההט"ס מבוצעת, כאמור, גם הפסקה של ביטוח רפואי הממומן ע"י האוצר.

אם נקח בחשבון ש-53% מכלל מקבלי ההט"ס הם מבוטחים ביטוח רפואי בקופת חולים, באמצעות המוסד, הרי שחסכון כספי נוסף כתוצאה מהפסקת הט"ס והוצאת המופסק ממסגרת הביטוח הירפואי הוא כ-23 מיליון ₪ לשנה (במחירי מרץ 1980).

בחקשר לכו' יודגש שלעריכת בדיקות בהיקף כה גדול הושקעו משאבים שונים בכוח-אדם במשרד הראשי והסניפים, שירותי מחשב, הדפסה, דואר ועוד. עלות תשומות אלה לא נלקחה בחשבון בהיעדר מעקב ואיסוף שיטתי של הנתונים. אולם אין ספק שהעלות שהושקעה על כל לירה חסכון היא קטנה מאוד.

לוח 2 להלן מפרט את החסכון השנתי בכל אחד מהמבצעים:

לוח 2: חסכון כספי לפי סוג המבצע *

חסכון שנתי (במליוני לירות)				ה מ ב צ ע
חסכון למקרה (בלירות)	הקטנה	הפסקה מלאה	סך-הכל	
12,320	54.1	135.9	190.0	סך הכל
7,000	4.0	8.0	12.0	מקבלי פנסיה כנכי רדיפות הנאצים
12,500	3.2	7.8	11.0	מקבלי פנסיה מאוצר המדינה
12,450	16.2	22.8	39.0	מקבלי הט"ס יחסי
16,600	1.4	3.6	5.0	מקבלי פנסיה בקרן הפנסיה המרכזית
34,400	1.3	25.7	27.0	מקבלי תגמולים במשרד הבטחון
8,350	3.3	2.7	6.0	מקבלי פנסיה בקרן ביטוח לפועלי בנין
6,000	12.2	4.8	17.0	מקבלי פנסיה במבטחים
13,450	7.5	30.0	37.5	אלמנות
14,970	0.3	2.2	2.5	מבוטחים ונתג"ס
11,765	0.3	0.7	1.0	מקבלי פנסיה מנתיב
22,400	0.3	2.7	3.0	דורשי אישורי חיים
32,600	0.5	5.5	6.0	מקבלי ביטוח סוציאלי מגרמניה - לשכת קשר
4,170	0.2	-	0.2	מקבלי פנסיה בקרן מגן
19,500	1.1	6.2	7.3	בעלי מקרקעין שרכושם הוערך ע"י שמאים
12,800	1.3	1.2	2.5	מקבלי פנסיה כאסירי ציון
34,750	1.0	11.2	12.2	נכי רדיפות הנאצים - שלב ב'
4,600	-	0.5	0.5	העוזבים את הארץ - מידע ממשרד הפנים
650	-	0.3	0.3	מקבלי גמ"ז שאותרו ע"י חוקרי חוץ

* לא כולל את מבצע "גשר אלנבי" שבו בוצעו הפסקות בהט"ס ובקז"מ לתקופות קודמות וברוב המקרים בוצע חידוש תשלום עם שיבתם לארץ של חיוצאים דרך גשר אלנבי. כתוצאה מהפסקת הקצבה וההט"ס לתקופות ההעדרות מהארץ, נוצרו חובות שנוכו בסך 4,414,400 ₪ (במושגי מרץ 1980).

4. המידע שבידי המוסד על הכנסות הנבדקים

בחלק מהמבצעים נערכה גם בדיקה אודות מידת המידע הקודם שהיה מצוי בידי המוסד על קיומם או אי קיומם של הכנסה שנתגלתה במבצעים.

שיעור המידע היה גבוה במיוחד ביחס למקבלי פנסיות מקרנות הפנסיה החסדרותיות.

מתוך 3,901 מקבלי פנסיות מהקרנות היה מידע על תשלום הפנסיה ל-2,540 מקרים (חמהוויס 65% מהמקרים). ניתן להסביר זאת בכך שישנם בתיק נתונים אודות תקופות עבודה, ולכן קל להשיג מתובעי החט"ס נתונים אודות הכנסה מפנסיה.

לעומת זאת היה נמוך יותר שיעור המידע לגבי מקבלי תגמולים ממשרד הבטחון (18% מהמקרים), והדבר נובע כנראה מכך שבשעה שהוגשו התביעות לחט"ס לא נשאלו התובעים על הכנסה ממשרד הבטחון (כיום כולל טופס התביעה לחט"ס שאלה ספציפית אודות התגמול). וגם לא מצאו לנכון לדווח על כך בהתייחסם לתגמול כאל הכנסה שאינה מעניינת של הביטוח הלאומי.

הוא הדין לגבי מקבלי רנטות שרק על 16% מתוכם היה מידע קודם על הרנטה. הסתבר שקיים קשר חזק בין קיום מידע לבין תוצאות הפעולה. במבצעים בהם שיעור המידע היה גבוה, חלו שינויים קטנים יחסית בזכאות לחט"ס בעקבות הפעולה, לעומת שינויים גדולים מאוד במבצעים בהם אחוז המידע היה נמוך (משרד הבטחון, רנטות מגרמניה). להלן לוח המציג את התפלגות האוכלוסיה באחוזים לפי מקור ההכנסה וקיום מידע קודם במוסד.

לוח 3: התפלגות האוכלוסיה לפי סוג המבצע וקיום מידע קודם במוסד

לא ידוע	לא היה מידע קודם על החכנסות	היה מידע קודם על החכנסות	סה"כ	ה מ ב צ ע
22.9	25.6	51.5	100.0	קרן פנסיה מרכזית
12.2	43.0	44.8	100.0	קרן פועלי בנין
-	53.0	47.0	100.0	נתיב
1.4	26.3	72.3	100.0	מבטחים
1.1	80.9	18.0	100.0	משרד הבטחון
-	59.3	40.7	100.0	תג"מ
-	85.7	14.3	100.0	אישורי חיים
-	80.6	19.4	100.0	לשכת הקשר

ג. פירוט מבצעי הביקורת

להלן פירוט הקבוצות אשר נבדקו במבצעי הביקורת שטמצאיחן יובאו להלן, הקבוצות מתחלקות לשלוש תת-קבוצות: קבוצות שנבדקה מחדש הכנסתן או רכושן, קבוצות שנבדקה הימצאותן בארץ וקבוצות שנדרשו להמציא אישור או הוכחת חיים.

1 קבוצות שבקרבן נערכה ביקורת הכנסות

(1) מקבלי תגמולים לפי חוק נכי רדיפות הנאצים וחוק נכי המלחמה בנאצים

לפי חזמנת המוסד לביטוח לאומי נתקבלו ממשרד האוצר נתונים על תגמולים ששולמו לנכי רדיפות הנאצים ונכי המלחמה בנאצים. בהפגשה של נתוני האוצר עם נתוני קובץ ז"ש של המוסד הופקה רשימת מפגשים של בעלי תגמולים מהאוצר המקבלים קצבאות ז"ש בתוספת הט"ס. סך-הכול נתקבלו מהפגשה זו 1,722 מקרים. הזכאות להט"ס נבדקה מחדש לאור הנתונים על סכומי התגמול מהאוצר. אצל מרביתם (כ-73%) לא חל שינוי בגובה ההטבה הסוציאלית גם לאחר הפעולה, אבל ל-13% מהם נשללה כליל הזכאות להט"ס, ולעוד 14% הוקטנה ההטבה.

הפעולה בוצעה בדצמבר 1975 - ינואר 1976.

(2) מקבלי פנסיות מאוצר המדינה

מהמרכז למיכון משרדי נתקבלו נתונים אודות פנסיונרים עובדי המדינה המקבלים פנסיה תקציבית מאוצר המדינה. הנתונים הופגשו עם קובץ הזכאים בז"ש. ההפגשה עם קובץ ז"ש העלונה ש-9,582 - מקבלי פנסיות מקופת המדינה מקבלים גם קצבת זקנה ושאיירים, ומתוכם כ-9% (880

מקרים) קבלו גם תוספת הטבה סוציאלית, דחינו עצם קבלת הפנסיה שללה כבר מלכתחילה את הזכאות להט"ס לרוב המכריע של חגמלאים, בדיקת הזכאות למקבלי ההט"ס הראתה שכ-50% מהגמלאים קבלו אותה כדת וכדין, אולם נמצא אחוז גבוה שלא היה זכאי לקבלה, כולה או מקצתה. ל-25% נשללה כליל הזכאות כתוצאה מהבדיקה המחודשת, ול-26% הוקטן שיעור ההטבה. פעולה זו בוצעה ביולי-ספטמבר 1976.

(3) מקבלי הט"ס יחסי

כידוע קיימת במסגרת קצבאות זו"ש אפשרות לתשלום הט"ס יחסי, למי שהכנסתו העודפת מעל המותר אינה עולה על סכום ההטבה הסוציאלית.

חוסר עדכון שוטף של ההכנסות מחד והגדלת המודד המזכה לקבלת הט"ס מאידך, יצר מצב לפיו גדל שיעור ההט"ס באופן אוטומטי עד לכדי הקניית זכאות להט"ס מלא במשך הזמן.

לאור זאת התעורר הצורך לבדוק מחדש את זכאותם של מקבלי הקצבה שאושרה להם הט"ס יחסי בשנים האחרונות.

ביולי 1975 הוזמנה מיחידת המיכון רשימת כל המקרים שאושר להם הט"ס יחסי במשך השנתיים שקדמו למועד ההזמנה. סה"כ נתקבלו 3,131 מקרים.

לכל אחד מהם נשלח מכתב וטופס בו נתבקש להצהיר על הכנסותיו. תוצאות הבדיקה הבליטו ביתר שאת את חשיבות העדכון השוטף של ההכנסות. ל-21% שזכאותם המקורית היתה להט"ס יחסי נשללה ההטבה לחלוטין, ל-34% נוספים הוקטן ההט"ס, ב-45% לא חל כל שינוי בגובה ההט"ס.

יש להניח שאי-עדכון ההכנסות היה מחמיר את הבעיה עוד יותר במהלך השנים. ממצאים

(1) ממצאי המבצעים בסעיפים 6-1 מובאים כאן באופן תמציתי. פירוט יתר ראה בדו"ח פנימי שהופץ ביום 23.6.78, ע"י האגף למחקר ותכנון וענף זו"ש.

אלה פורסמו לראשונה בדו"ח סיכום מבצעי החט"ס ביוני 1978, בצירוף המלצה להנהיג שיטת עדכון אוטומטית של ההכנסות באמצעות המחשב כדי לבלום את תהליך שחיקת ההכנסות. המלצה זו התקבלה ע"י מנהלת המוסד, והחל מינואר 1980 הוחל בעדכון שוטף של ההכנסות בענף זקנה ושאיירים במועד עדכון הקצבאות לפי החוק ובשיעורי עדכון קצבאות אלה.

חמבע לבדיקת הזכאות למקבלי החט"ס יחסי נערך החל מאמצע 1976 ועד לתחילת שנת 1977.

(4) מקבלי פנסיה מקרן הפנסיה המרכזית של עובדי ההסתדרות

מקרן הפנסיה המרכזית נתקבלו נתונים אודות שיעורי הפנסיה של מקבלי פנסיות זקנה ושאיירים בקרן.

הנתונים הופגשו עם קובץ זר"ש ומתוך 9,000 מפגשים אותרו 301 מקבלי החט"ס, המהווים 3% בלבד מהאוכלוסיה הפוטנציאלית. כתוצאה מהבדיקה המחודשת של הזכאות לחט"ס נשללה החטבה לחלוטין מ-26%, הוקטנה ל-30% וב-44% לא חל שינוי בגובה החט"ס. פעולת הבדיקה בוצעה בנובמבר-דצמבר 1976.

(5) מקבלי תגמולים ממשרד הבטחון

מאגף השיקום במשרד הבטחון נתקבלו נתונים אודות מקבלי תגמולים כחורים שכולים, נכי ואלמנות, סה"כ כ-10,000 איש.

הפגשת הנתונים העלתה כי 725 איש מתוכם הם מקבלי הטבה סוציאלית, כאשר לרובם פנסיות גבוהות השוללות הזכאות לחט"ס.

בבדיקה התברר כי אחוז גבוה ביותר (92%) מקרב הנבדקים קבלו חט"ס, למרות שאינם זכאים לו כלל. במקרים אלה הופסק החט"ס. רק לכ-2% הוקטן החט"ס, ובכ-6% נוספים נשאו החט"ס ללא שינוי.

בדיקה בתיקי הזכאים הראתה שלגבי רוב הנבדקים מקבלי פנסיה ממשרד הבטחון לא היה מידע על כך בתיקים - 635 מקרים המהווים 80%. ממצא זה מסביר בחלקו את אחוז ההפסקות הגבוה, כיוון שיש להניח שכבר בבדיקת הזכאות הראשונה הם לא היו זכאים להטבה.

מבצע זה נערך בספטמבר 1977.

(6) קרן ביטוח פועלי בנין

מקרון הפנסיה לפועלי בנין נתקבלו נתונים אודות מקבלי פנסיה בקרון. סה"כ אותרו 716 מקרים שהם מקבלי פנסיה בקרון ומקבלי הט"ס (או גש"מ) בזו"ש. הבדיקה בוצעה בחודשים נובמבר-דצמבר 1977. תוצאות הבדיקה הביאו לשלילת הט"ס ל-16.5% מכלל הנבדקים, הקטנת הט"ס לעוד 40% ואילו ל-43.5% מהנבדקים לא שינה המבצע את שיעור הט"ס.

(7) מקבלי פנסיה מקרון מבטחים

מקרון מבטחים התקבלו נתונים אודות מקבלי הפנסיה בקרון. מההפגשה עם קובץ זו"ש התקבלו 2,799 מקבלי פנסיה ממבטחים המקבלים גם הט"ס או גש"מ. הבדיקה נעשתה בחודשים אפריל-יוני 1979. בדיקת התפלגות מקבלי הט"ס לפי גובה הפנסיה ממבטחים מראה שבדרך כלל הם נהנים משיעורי פנסיה נמוכים, שאינם שוללים את זכאותם לחט"ס כמוצג בלוח הבא:

לוח 4: תוצאות מבצע בדיקת הזכאות של מקבלי פנסיה ממבטחים

לא ידוע	ללא שילוני	חט"ס הרקטן	חט"ס הרפסק	סך-הכל באחוזים	סך-הכל במספרים מחלטים	
<u>סך-הכל</u>						
40	1,539	1,058	162	-	2,799	מספרים מחלטים
1.4	55.0	37.8	5.8	100.0	-	אחוזים
<u>לפי מין</u>						
1.4	55.1	38.3	5.2	100.0	2,448	גברים
1.4	54.1	34.5	10.0	100.0	351	נשים
<u>לפי סוג הקצבה</u>						
1.0	54.7	39.3	5.0	100.0	2,170	זקנה
2.8	53.5	35.4	8.3	100.0	577	שאינים
3.8	82.8	3.8	9.6	100.0	52	גש"מ
<u>קיום מידע</u>						
-	53.8	42.1	4.1	100.0	2,024	קיים מידע
-	61.3	28.0	10.7	100.0	737	לא קיים מידע
100.0	-	-	-	100.0	38	לא ידוע

הממצאים הכוללים מהלוח הס:

- א. רק לכ-6% מכלל הנבדקים נשללה לחלוטין הזכאות לחט"ס. זהו שיעור נמוך מאוד בהשוואה לממצאים שהתקבלו מפעולות דומות בקרנות פנסיה אחרות.
- ב. בכ-75% מהמקרים היה קיים מידע קודם על קיום הפנסיה. עובדה זו איפשרה כנראה קבלת החלטה נכונה יותר בשלב של בדיקת הזכאות לראשונה, ומסבירה את האחוז הנמוך של שלילת הזכאות בבדיקה המחודשת.

ג. ניתוח הממצאים לפי מין ולפי סוג הקצבה מצביעים על אחוז דומה של שינויים בזכאות כתוצאה מהמבצע (כ-43%), אולם אחוז המופסקים גבוה יותר בקרב נשים ובקרב מקבלי קצבאות שאירים. תופעה זו קשורה ככל הנראה ברמה הגבוהה יותר של פנסיות השאירים בהשוואה לפנסיות הזקנה במערכת הפנסיונית של הקרנות.

(8) אלמנות המקבלות קצבת שאירים

בקרב אלמנות (ובמיוחד הצעירות שבהן) קיימת סבירות גבוהה שמאז מועד התאלמנותן חל שינוי לטובה במצבן הכלכלי, בעיקר עקב השתלבותן בשוק העבודה, העשוי לשנות את זכאותן להטבה סוציאלית.

לצורך בדיקה מחודשת של זכאותן חוזמנה מיחידת המיכון רשימת כל האלמנות שהחלו לקבל קצבת שאירים עם הט"ס בשנתלים האחרונות. סה"כ נונקבלו 2,790 מקרים, ולכל אלמנה נשלח מכתב ושאלון בו נתבקשה להצהיר על הכנסותיה מכל מקור שחוא. פעולה זו בוצעה מדצמבר עד אוגוסט 1978.

לוח 5: מקורות ורמת ההכנסה של אלמנות המקבלות קצבת שאירים עם הטבה סוציאלית

(סך-הכל נבדקים - 2,790)

רמת ההכנסה בלירות במחירי מרץ 1980							אחוז בעלות הכנסות מעבודה ושלא מעבודה	אחוז בעלות הכנסה שלא מעבודה	אחוז בעלות הכנסה מעבודה	ג י ל
6401+	4801 עד 6400	3201 עד 4800	1601 עד 3200	ללא הכנסה נוספת	סך-הכל					
0	6.5	4.6	4.7	3.5	73.7	100	1.6	12.3	12.2	סך-הכל
-	-	-	-	-	-	100	3.2	8.9	15.8	עד 50
-	-	-	-	-	-	100	3.5	13.4	11.1	מ-50 ומעלה

הממצאים הבולטים בלוח הם כדלקמן:

מקורות הכנסה

רק ל-26% מהאלמנות המקבלות הט"ס ישנן הכנסות כלשהן פרט לקצבה חמשולמת לחן ע"י המוסד לביטוח לאומי.

לא נמצאו הבדלים באחוז מקבלות ההכנסה לפי גיל האלמנה.

מקורות ההכנסה מתחלקים בשיעורים דומים בין הכנסות מעבודה והכנסות שלא מעבודה (פנסיה, רכוש ועוד). ל-12% מהמקרים, ההכנסה הנוספת פרט לקצבה מקורה בעבודה.

ב-12% מקור ההכנסה איננו מעבודה וב-2% לערך נובעת ההכנסה ממקורות שהם מעבודה

ושלא מעבודה. הבדלים מסויימים במקורות ההכנסה קיימים לפי גיל האלמנה. אצל

האלמנות הצעירות יש משקל גדול יותר להכנסות שמקורן בעבודה לעומת האלמנות המבוגרות שאצלן בולטות יותר ההכנסות שלא מעבודה.

רמת הכנסה

כאמור, רק ל-26% מכלל האלמנות מקבלות הט"ס שנבדקו יש הכנסות כלשהן פרט לקצבת

הביטוח הלאומי. ההכנסה הממוצעת של בעלות ההכנסה עמדה על כ-4,470 ₪ במרחים של

חודש מרץ 1980, שהיא ברמה של כ-25% מהשכר הממוצע במשק. ההתפלגות לפי רמת-ההכנסה

מראה שלשליש מהן אין אמנם הכנסה השוללת זכאות להט"ס אולם, לכ-40% מהן הכנסה

גבוהה יחסית השוללת לחלוטין את זכאות להטבה סוציאלית.

תוצאות המבצע

כתוצאה מהפעולה חופסק החט"ס לכ-18% מהנבדקות, וחוקטן ל-8% נוספים, כאשר שיעורי

שינוי בזכאות גבוהים במיוחד אצל אלמנות צעירות, כתוצאה מקיום הכנסות מעבודה

ברמה גבוהה יותר.

לוח 6: תוצאות מבצע בדיקת הזכאות להט"ס - בקרב אלמנות המקבלות קצבת שאירים עם הט"ס

גיל	סך-הכל	הט"ס הופסק	הט"ס הוקטן	הט"ס נשאר ללא שינוי	לא ידוע
-----	--------	---------------	---------------	------------------------	------------

מ ס פ ר י ם מ ח ל ט י ם

סך-הכל	2,791	501	225	1,948	117
עד גיל 50	672	142	62	437	31
מעל גיל 50	2,119	359	163	1,511	86

א ח ר ז י ם

סך-הכל	100.0	18.0	8.0	69.8	4.2
עד גיל 50	100.0	21.2	9.2	65.0	4.6
מעל גיל 50	100.0	17.0	7.7	71.3	4.0

(9) מבוטחים בתג"מ

מתג"מ (תכנית גמלאות מיוחדות לעולים חדשים) נתקבל מידע אודות מבוטחים אשר עובדים. המידע לא כלל פירוט סכום ההכנסה מעבודה, ולכן נשלחו שאלונים לכל המקרים (ס"ה - 212, תוצאות נתקבלו עבור 167 מקרים) ובחם נתבקשו להצהיר על הכנסותיהם.

פעולה הבדיקה בוצעה בתחילת 1978. בעקבות הביקורת הופסק החט"ס ל-28%, הוקטן ל-8% ואילור ל-64% לא חל כל שינוי בגובה החט"ס.

(10) מקבלי פנסיה בנתיב

נתונים אודות מקבלי פנסיה ב"נתיב" הופגשו עם קובץ זו"ש ונתקבלו 85 מפגשים של מקבלי הט"ס. בחומר טופל באפריל-מאי 1978.

בעקבות הפעולה נשלל החט"ס לכ-28% מהמקרים, הוקטן לכ-25%, ונשאר ללא שינוי לכ-47%. כפי שנמצא גם במבצעים של קרנות פנסיה האחרות, אחוז השינויים היה גדול

יותר בקרב מקבלי קצבת שאירים בהשוואה למקבלי קצבת זקנה, וכולט במיוחד אחוז השינויים כאשר לא היה מידע מוקדם על הפנסיה, (כ-64%), לעומת 40% בלבד, כאשר היה קיים מידע.

(11) דורשי אישורי חיים בסניפי המוסד

מאז אפריל 1977 נערכים בסניפי המוסד רישומים אודות דורשי אישורי חיים עבור שלטונות הפיצויים מגרמניה. הנתונים נרשמים על טופס מיוחד המותאם לניקוב. לאחר ההפגשה עם קובץ זו"ש אותרו 119 מקרים המקבלים הטבה סוציאלית; 55 מהם היו זכאים לקצבות זקנה, 31 לקצבות שאירים ו-33 מקבלי גמ"ז.

תוצאות הפעולה מצביעות על שיעור מופסקים גבוה במיוחד (56%) ועוד 6.5% שלהם הוקטן ההט"ס, רק בכ-20% לא חל שינוי בגובה הזכאות.

שיעורי ההפסקות הגבוה מוסבר בין היתר, כנראה גם על ידי אי-קיום מידע במוסד בתיקי התובעים. מתוך 119 מקרים על 102 מקרים לא היה מידע בתיקיהם - ז"א רק על כ-14% מן הנבדקים היה מידע מוקדם על הכנסתם מרנטה מגרמניה.

מספר הגברים הנבדקים היה גבוה יותר - 72 איש.

אולם שיעור המופסקים בקרבם היה נמוך משיעור זה בקרב הנשים (54% לעומת 68% בקרב הנשים). שיעור ההקטנות היה דומה (כ-8%).

שיעורי ההפסקות הגבוה מבוטא היטב גם בחתפלגות ההכנסות של דורשי אישורי החיים.

לחלן לוח המפרט התפלגות זו:

לוח 7: רמת ההכנסה של דורשי אישורי חיים בסניפי המוסד ומקבלים הטבה סוציאלית
(בלירות של חודש מרץ 1980)

הכנסה ממוצעת	לא ידוע	9601+	8001 עד 9600	6401 עד 8000	4801 עד 6400	3201 עד 4800	1601 עד 3200	עד 1600	סה"כ
14,770	15	59	14	7	15	11	2	11	134
	11.2	44.0	10.5	5.2	11.2	8.2	1.5	8.2	100.0

מהלוח נראה שרוב דורשי אישורי החיים הכנסתם גבוהה (לרובם הכנסה העולה על 9,000) וגם ההכנסה הממוצעת גבוהה מאוד (למעלה מ-14,700 \$ לחודש). מאידך יתכן שהאנשים שהכנסתם נמוכה כיום היו זכאים להט"ס בעת הגשת התביעה, אלא שהגידול המהיר בשער החליפין של המארק הגרמני בשנים האחרונות הגדיל הכנסתם בלירות עד לרמה ששוללת את הזכאות להט"ס.

(12) מקבלי רנטות ביטוח סוציאלי מגרמניה - נתונים מלשכת הקשר

בלשכת הקשר מתקבלים מסמכים מגרמניה אודות מקבלי רנטת ביטוח סוציאלי. הנתונים מועתקים ע"י עובד זו"ש לטופס מיוחד המותאם לניקוב. כתוצאה מההפגשה נתקבלו 184 מקרים. תוצאות הבירורים הראו הפסקה ל-137 איש, ל-25 הוקטן ההט"ס ול-22 הוא נשאר ללא שינוי. המבצע התנחל כדלהלן: כתוצאה מחפגשה ראשונה של 3980 מקבלי רנטות נתקבלו 62 מקבלי הט"ס. הנתונים אודות מקבלי הרנטות כללו נתונים על שיעור הרנטה. הסניפים טפלו בחומר ממאי-יוני 1978. מכירון שתהליך ניקוב החומר וחפגשתו הוא תהליך ממושך, הוחלט, החל מספטמבר 1979, לבדוק את החומר שנאסף בלשכת הקשר, באופן ידני. החומר נבדק במ.ר. באמצעות המקראות. כל מקרה שהוא בעל רנטה אשר מקבל הט"ס או גמ"ז מועבר לטיפול בסניפים.

מספטמבר 1979 ועד סוף פברואר 1980, נבדקו 1997 מקרים, ומתוכם 122 איש אותרו כמקבלי הט"ס או גמ"ז (מהווים 6.1 אחוז).

החומר מועבר לטיפול הסניפים אחת לכמה חודשים. ברוב המקרים מתחייבת הפסקת החט"ס, בגלל רנטה בשיעור גבוה. הבדיקה בדרך זו נמשכת כאמור. בדומה למבקשי אישורי חיים בסניפי המוסד, גם במבצע זה חלו שינויים בזכאותם של מרבית מקבלי החט"ס שנבדקו, ב-74% מהמקרים היתה שלילה מוחלטת של הזכאות. ב-14% נוספים היתה הקטנה בגובה החט"ס ורק ב-12% לא חל שינוי בסכום החטבה. גם במבצע זה ב-80% מהמקרים לערך לא היתה בידי המוסד מידע כלשהו על קיום ההכנסות.

(13) מקבלי פנסיה בקרן מגן

מקרון מגן נתקבלה רשימה של תשלומי חודש נובמבר 1978 לכל הפנסיונרים בקרון. רשימה זו נבדקה במ.ר. באופן ידני, לצורך איתור מקבלי הפנסיות הגבוהות המקבלים גמ"ז ו/או הט"ס.

מתוך 866 מקבלי פנסיות במגן אותרו 48 מקבלי חט"ס שהפנסיה שלהם עלולה להשפיע על המשך זכאותם להט"ס מלא או יחסי. החומרי טופל בסניפים באפריל 1979. כתוצאה מהפעולה הופסק הט"ס במקרה אחד והוקטן שיעור החט"ס ב-10 מקרים.

(14) שמאינו - הערכות מקרקעין

עד ה-30.6.77 לא ניתן היה לדחות תביעות לחט"ס במקרים של בעלות על רכוש אשר לא הניב הכנסות שוטפות, גם אם היה ערך חרוש גבוה מאד. במקרים חריגים בהם נדחו בכל זאת תביעות לחט"ס בגין בעלות על נכסים, לא ניתן גיבוי משפטי בעת הערעור על החלטת הדחייה.

בהסכם הט"ס החדש, שנחתם ב-1.7.77 שונתה הגישה לפיה בקביעת הזכאות להט"ס מובא בחשבון הרכוש גם אם אינו מניב הכנסה בפועל. שוויו של נכס מקרקעין או מטלטלין נקבע בהתאם לשומה האחרונה שנערכה במס' רכוש, ואם לא נערכה שומה, שוויו של הנכס נקבע עפ"י הערכה של שמאי מוסמך.

רוב הסניפים הנעזרים בהערכות השמאים, הם הסניפים המטפלים במגזרים החקלאיים שאופיינית להם בעלות על קרקעות, אשר לא נערכה להם שומה במס' רכוש. הסניפים הם: נצרת, נהריה, נתניה, עפולה וחדרה.

מאז חתימת הסכם הט"ס ועד אמצע אפריל 1979 הועברו לשמאים 369 תיקי זקנה ותיקי שאירים, ובהם תביעות להט"ס.

לוח 8: התפלגות החלטות שנתקבלו בהט"ס על פי הערכות השמאים

<u>באחוזים</u>	<u>סך-הכל</u>	<u>סוג החלטה</u>
100.0	369	סך-הכל
53.1	196	דחיות
19.2	71	אישור הט"ס יחסי
27.6	102	אישור הט"ס מלא

(15) בעלי רכב

במשרד העבודה והרווחה בוצעה הפגשה של קבצים הכוללים אוכלוסיות העקבלות סיוע ממשרד הרווחה, עם קובץ בעלי רכב הרשומים במשרד הרישוי.

באותה מסגרת בוצעה גם הפגשה של בעלי רכב עם אוכלוסיית מקבלי ביטוח רפואי מקרב מקבלי הט"ס במוסד. סה"כ נתקבלו 1057 מקרים.

מכיוון שבעלות על רכב מחוזה בעלות על נכס שערכו עלול לשלול זכאות להט"ס ומכיוון שעצם החזקת הרכב עשויה להעיד על רמת חיים גבוהה, הוחלט על בדיקת מדגם של מקרים

באמצעות חקירת חוץ.

ס"ח הועברו לבדיקה 186 מקרים השייכים לסניפים: ר"ג, נצרת, רמלה, פ"ת וכ"ס.
החקירה בוצעה באמצעות שאלון שכלל שאלות אודות הרכב (יצרן רכב, שנת יצור, סוג הרכב). שאלות אודות הבעלות על הרכב, הוצאות אחזקת הרכב, הוצאות אחרות וחכנסות.
על סמך השאלונים המלאים, בוצעה בענף קביעה של ערך הרכב על פי חוברת של שמאי מוסמך, התברר כי מתוך 186 המקרים:

- ב-71 מקרים הרכב לא היה בבעלות מקבל החט"ס.

- ב-72 מקרים הרכב היה רשום על שמו, אך לא היה ברשותו.

- ב-40 מקרים הרכב היה בבעלותו וברשותו.

תוצאות החקירה העלו, שפרט למקרה אחד, לא הביא ערכו של הרכב לשלילת החט"ס. במקרים בהם הרכב היה ברשות עקבל החט"ס, נתברר כי הוצאות וחזקת הרכב, מכוסות בדרך כלל ע"י הבנים, כאשר בחלק מהמקרים הרכב משמש את כל המשפחה.
הבדיקה בוצעה מדצמבר 1978 עד ספטמבר 1979.
לאור הממצאים הוחלט לא להרחיב את הבדיקה בקבוצה זו.

(16) נכי רדיפות הנאצים

סוכס עם משרד האוצר על בדיקת הזכאות להט"ס ולגמ"ז של כל מקבלי התגמולים בלשכת חשיקום. נקבע נוהל שיטתי לעדכון שוטף של תגמולי האוצר, הפועל באמצעות טרפס מיוחד.

יחד עם זאת נבדק המלאי במ.ר. באופן ידני על פני נתוני התגמול ממשרד האוצר.
עד כה נבדקו 351 מקרים (מתוך 419).

לוח 9 : תוצאות הבדיקה של ביקורת הזכאות להט"ס ולגמ"ז של נכי רדיפות חנאצים

ס"ח כ נבדקו	גמ"ז הופסק	הט"ס הופסק	גמ"ז הוקטן והט"ס הופסק	גמ"ז הוקטן	אין שינוי
351	87	143	52	20	49
100.0	24.8	40.7	14.8	5.7	13.9

2. הקבוצות שנבדקו על פי נתונים אודות יציאה מהארץ

בתחום זה נערכו מבצעי ביקורת בשלוש קבוצות והן:

(1) היוצאים דרך גשר אלנבי

ממשרד הבטחון נתקבל סרט מגנטי ובו מידע אודות היוצאים דרך גשר אלנבי (תושבי מזרח ירושלים) לארצות השכנות. הסרט "הופגש" עם קובץ זו"ש במגמה לבחון מחדש את הזכאות לגמלאות בזו"ש, לאור חמידע אודות העדרות מהארץ במועד הבדיקה ובתקופות שקדמו לה.

הסרט המגנטי כלל נתונים אישיים על היוצאים (ת.ז., שם, מין, שנת לידה) וכך תאריך יציאה מהארץ ותאריך שיבה לארץ (אם חזרו).

הנתונים התייחסו ליוצאים את הגשר מאוגוסט 1976 ועד יוני 1978.

הסרט הופגש עם קובץ זו"ש לפי:

(א) מקבלי קצבה שהעדרותם מהארץ עולה על חצי שנה.

(ב) מקבלי הט"ס שתקופת העדרותם מהארץ עולה על חודש.

כתוצאה מההפגשה נתקבלו 323 מקרים שיציאתם מהארץ משפיעה על זכאותם לגמלח. הפלט

שנתקבל הועבר לטיפול סניף מזרח ירושלים שטיפל במקרים במשך חודש אפריל 1979.

בחלק מהמקרים בהם הופסק ההט"ס בוצעה החפסקה למספר תקופות מכיוון שמקבל ההט"ס

יצא מספר פעמים את הארץ.

כתוצאה מהפסקת הקצבה ו/או ההט"ס נוצרו חובות אשר נוכו מתשלום הקצבה.

לוח 10: התפלגות היוצאים לפי משך ההעדרות מהארץ

<u>סה"כ</u>	<u>100.0</u>
חודש-חודשיים	52.6
4-6 חודשים	16.8
7 חודשים - שנה	14.8
שנה - שנה וחצי	8.5
שנה וחצי ויותר	7.3

לוח 11: תוצאות מבצע הביקורת על היוצאים דרך גשר אלנבי

סה"כ	לא התחילה פעולה	הט"ס הופסק לתקופות קודמות וחודש	הופסקה תוספת תלויים	הופסקה קצבה לתקופות קודמות	הופסקה קצבה למועד הביצוע
323	51	200	6	38	28
100.0	15.8	61.9	1.9	11.7	8.7

(2) מבוטחים בחוץ לארץ - מידע ממשרד הפנים

במסגרת ניסויים הנערכים במשרד הפנים, לצורך חסבת כרעטת הגבולות הידנית לכרעטת

ממוחשבת, נתקבלו 2961 רשומות של אנשים שעזבו את הארץ ואיך מידע על שובם.

רשומות אלה הופגשו עם קובץ זו"ש ומתוכם נתקבלו 109 מקבלי קצבה בזו"ש.
 לצורך בדיקת מהימנות נתוני משרד הפנים נתבקשו הסניפים, בינואר 1979, לבדוק
 בתיק אם ישנם נתונים על יציאת המבוטח מהארץ ואם ננקטו הפעולות הנדרשות.
 במקרים בהם לא נמצא מידע כזה, נתבקשו הסניפים להזמין את מקבל הקצבה לסניף
 ולברר עמו פרטים אודות יציאתו את הארץ.

במקרים בהם לא הופיעו מקבלי הקצבה בסניף, תוך 3 שבועות מיום ההזמנה, או במקרים
 שהדואר חזר, בוצעה הפסקת קצבה, החל מחודש השוטף, מתוך השערה שבעל הקצבה אינו
 נמצא בארץ או כדי להביא לידי כך שיחדש את הקשר עם המוסד ויזכיה את הימצאותו
 בארץ.

ב-18 מקרים שהופסקה הקצבה לא נתקבלה כל תגובה מצד מקבל הקצבה. במקרים אלה בוצעו
 חקירות חוץ, ונתברר ש-10 עזבו את הארץ, 5 לא אותרו ע"י חוקרי חוץ ושלושה אותרו
 בארץ.

התוצאות הסופיות של הפעולה הזו:

לוח 12: תוצאות מבצע הביקורת על מבוטחים שעזבו את הארץ

סח"כ נבדקו	היה מידע בתיק על יציאת מהארץ	לא עזבו את הארץ	יצאו מהארץ וחזרו	קצבתם הופסקה ולא אותרו	נפטרו	עזבו את הארץ
109	3	11	79	5	1	10

(3) איתור מקבלי גמ"ז

בעקבות החשד לפיו ישנם עולים חדשים מקבלי גמ"ז שירדו מהארץ ועדיין ממשיכים לקבל
 את הגמלה, הוחלט לבדוק את הנושא, באופן מדגמי, באמצעות חוקרי חוץ בסניפים:

תל-אביב, נהריה, כ"ס, חדרה ופ"ת. המבצע נערך בחודשים דצמבר 78-ספטמבר 1979.

לוח 13: תוצאות מבצע איתור מקבלי גמ"ז

ס"ה נחקרו	נפטרו	עזבו את הארץ	אותרו בארץ	לא אותרו
474	10	5	456	3
100.0	2.1	1.1	96.2	0.6

3. קבוצות שנבדקה היותם בחיים

(1) מבצע אישור חיים באיזור חדרה ונתניה

למרות קיומו של תהליך מינהלי של קבלת אינפורמציה על פטירות, הובע חשש שקיימת אוכלוסיה של מקבלי קצבה שאינם עוד בחיים או שאינם שוחים בישראל.

נדונה הצעה לדרוש אישורי חיים אחת לשנה, כפי שנהוג במדינות אחרות. כדי לבחון הצעה זו נערך ניסוי בשנת 1977/78 באיזור חדרה ונתניה בקרב בני 80 ומעלה.

חס נתבקשו להציג אישור חיים חתום ע"י רשות מוסמכת (סניף המוסד, מרשם התושבים, רשות מקומית, או מזכירות מושב).

מהניסוי נמצא כי 90% הגישו אישורי חיים ו-10% לא הגישו (כאשר - 9.7% נפטרו ו-0.3% הגרו מהארץ).

הבדיקה בקרב הנפטרים העלתה שרוב הפטירות היו פטירות "חדשות" שטרם נקלטו בקובץ מקבלי קצבת זו"ש.

דו"ח מפורט של המבצע פורסם ביוני 1979, ע"י אגף מחקר ותכנון וענף זו"ש.

המבצע הוכיח שלא קיימת תופעה בקנה מידה משמעותי של תשלום קצבאות במשך זמן ממושך, לאנשים שאינם בחיים. מסיבה זו הומלץ שלא להנהיג חובת המצאת אישור חיים שנתי למקבלי קצבת זקנה.

(2) מבצע מסירת שי לקשישים

ברחובות וביפו נערך מבצע נסיוני של עריכת ביקורי בית בבתיהם של קשישים שמלאו להם 80 שנה בשנת המבצע (שנת 1978/79).

ביקורי הבית נערכו ע"י מתנדבים של היעוץ לקשיש וע"י פוקדים בשכר.

ס"ה נערכו ביקורים בבתיהם של 826 קשישים. כל קשיש רואיין וקבל את ברכת המוסד ליום הולדתו בתוספת שי קניה בסך 120 ₪.

אחת ממטרות הניסוי היתה בדיקת היותה בחיים של הקשיש.

מתוך 826 קשישים שנבדקו נמצאו 33 נפטרים.

בדיקת מועדי הפטירה מראה שמרבית הקשישים נפטרו במהלך הסקר או בסמוך לחוצאת

המדגם מהמחשב, כך שלא נמצאה תופעה בקנה מידה משמעותי של תשלום קצבה במשך

זמן ארוך לאנשים שאינם עוד בחיים.

דיווח מפורט של הממצאים מופיע בדו"ח שפורסם ביוני 1979 ע"י אגף מחקר ותכנון

וענף זו"ש.

ד. מבצעי מיצוי זכויות שבתחליך ביצוע

המבצעים המפורטים להלן מצויים כיום בשלבים שונים של בדיקה. דיווח על התוצאות מועבר לענף זו"ש במשרד הראשי המעבד ומנתח את הממצאים יחד עם אגף מחקר ותכנון. עם השלמת הפעולות ידווחו התוצאות בדו"ח נפרד.

(1) דורשי אישורי חיים עבור שלטונות הפיצויים מגרמניה

מאז הבדיקה הראשונה שנערכה בקרב דורשי אישורי חיים בסניפי המוסד (ראה סעיף ג.11 בדו"ח זה) הורחבה הפעולה בקרב אוכלוסייה זו ונבדקה גם קבוצת דורשי אישורי חיים בלשכות של משרד הפנים.

בשנתיים האחרונות נתקבל מידע אודות 60,172 איש אשר בקשו אישור חיים לפי מקורות המידע הבאים:

א. דורשי אישורי חיים בסניפים: 21,297 מקרים.

ב. דורשי אישורי חיים במשרד הפנים: 31,444 מקרים.

ג. מקבל רנטת ביטוח סוציאלי (לשכת הקשר) 7,531 מקרים.

עד כה נערכו 3 הפגשות של המידע הנ"ל עם קובץ זו"ש ונתקבלו 4,912 מפגשים (כלומר מקבלי הט"ס רגמ"ז) כדלקמן:

א.	הפגשה ראשונה - אפריל 1978	-	134 מפגשים
ב.	הפגשה שנייה - אפריל 1979	-	3005 מפגשים
ג.	הפגשה שלישית - אוגוסט 1979	-	1979 מפגשים.

בדיקת 3005 המקרים שנתקבלו כתוצאה מההפגשה השנייה מצויה כעת בשלבי סיום. הפעולות שבוצעו לקבלת מידע אודות קבוצה זו היו:

- א. משלוח שאלונים בהם נתבקשו להצהיר על שעור הרנטה.
 - ב. משלוח תזכורות.
 - ג. עריכת חקירות חוץ.
 - ד. ביצוע הפסקת תשלום ההט"ס בקרב אלה שלא השיבו.
- כל עי תוצאות ביניים, נראה ששיעורי מקבלי הרנטה בקרב כלל האוכלוסייה הנבדקת יהיה 77.4% והפסקת הט"ס וגמ"ז צפויה בכ-1550 מקרים.

(2) מקבלי רנטת ביטוח סוציאלי - נתונים מלשכת הקשר

החל מאמצע ספטמבר 1979 נבדקים בלשכת הקשר המסמכים אודות מקבלי רנטת ביטוח סוציאלי, באופן ידני, באמצעות המקראות של זו"ש. הבדיקה נעשת באופן טוטף, בלי להמתין לחפגשה במחשב הנערכת אחת לשנה. המקרים המאותרים כמקבלי הט"ס או גמ"ז מועברים לטיפול הסניפים וברוב המקרים מופסק ההט"ס, בעקבות המידע המתקבל מלשכת הקשר. עד כה נבדקו, באופן ידני, 2818 מסמכים מתוכם אותרו כ-200 מקבלי הט"ס וגמ"ז (מהווים כ-7%) כאשר ברובם מבוצעת פעולת הפסקת הט"ס.

(3) מקבלי הט"ס יחסי וגמ"ז יחסי

בסוף ינואר 1980 נשלחו שאלונים ל-4743 איש שאושר להם הט"ס או גמ"ז יחסי בתקופה מרץ 1975-אפריל 1978 והם נתבקשו להצהיר על הכנסותיהם (לאוכלוסייה שאושר לה הט"ס יחסי בתקופה מאוחרת יותר, עודכנו החכנסות באופן אוטומטי). חשאלונים מנותבים למשרד הראשי, ממייננים ומועברים לטיפול הסניפים. הפעולה תסתיים באוקטובר 1980.

(4) הערכת השמאים

מאז אוקטובר 1978 נערכות באופן שוטף, שומות על נכסים (בעיקר על מקרקעיז) באמצעות שמאים מוסמכים.

על פי הערכות השמאים, מתקבלות בסניפים החלטות בתביעות להט"ס. עד כה נבדקו כ-370 מקרים, ע"י שמאים.

(5) פנסיונרים עובדי צ.ה.ל

סוכס עם מדור התשלומים בצ.ה.ל. שמדי שנה יועבר דו"ח שנתי לענף ז"ש אודות עובדי צ.ה.ל. האזרחים המועסקים כפנסיונרים.

צ.ה.ל. העביר לענף ז"ש טפסי 106 המתייחסים ל-422 עובדים שעבדו בשנת הכספים 78/79. הטפסים הועברו לטיפול יחידת הגמלאות במ.ר. ונבדקת מחדש הזכאות לקצבה בגיל מותנה ולהט"ס.

(6) מקבלי גמ"ז וחט"ס

בקרוב מקבלי גמ"ז "צעירים" קיימת סבירות גבוהה שמאז מועד העלייה (ראישור הגמ"ז הכולל הט"ס) חלו שינויים לטובה במצב הכלכלי, עקב השתלבות בעבודה.

לצורך בדיקה ממודשת של הכנסות, נשלחו לכל מקבלי גמ"ז עם הט"ס "הצעירים" (ס"ה - 1678 מקרים) שאלונים לשם הצהרת הכנסות.

השאלונים נשלחו ביולי 1978, בפברואר 1979 נתבקשו הסניפים לבצע הפסקת תשלום חט"ס לכל הנחקרים אשר לא השיבו.

ממצאי הפעולה מצויים בשלב של עיבוד וסיכום.

(7) נשיט - תקופת אכשרה

על פי תיקון מס' 10 לחוק (אפריל 1973) גם תקופת אכשרה של 144 חדשי ביטוח

רצופים או בלתי רצופים, מקנה זכות לקצבת זקנה.

בסוף שנת 1977, החל מבצע למימוש זכויות לקצבת זקנה של נשים אשר צברו תקופת

אכשרה, לפי תיקון החוק הנ"ל, ואשר לא משתלמת להן קצבת זקנה.

על מנת לאתר נשים כנ"ל, בוצעה שליפה מהכרטסת הרב-שנתית (הכוללת נתונים על

תקופת עבודה של כל העובדים בישראל) של נשים אשר צברו לפחות 120 חודשי ביטוח,

הן בנות 60 ומעלה ואינן מקבלות קצבת זקנה (ס"ה 3,814 נשים).

בתחילת שנת 1978 נשלח מכתב הסבר לכל הנשים הנ"ל ובו נתבקשו לחגיש בהקדם תביעה

לקצבת זקנה בסניפי המוסד, או לחילופין להודיע למ"ר, על גבי טופס מיוחד על הסיבה

לאי-רצונן לחגיש תביעה לקצבה.

ד"ח מפורט על ממצאי הפעולה יפורסם בקרוב.

1. מכיוון שהמבצעים מוסיפים מעמסה רבה על הענף במשרד הראשי ועל סניפי המוסד ובאים לעיתים על השבון הפעולות השוטפות, יש לבחון את האפשרות לתגבר את כוח האדם במשרד הראשי ובסניפים, כדי לא לפגוע בפעילות השוטפת וגם כדי לעמוד במשימות הנדרשות במבצעים.
2. החסכון הכספי הניכר שחושג בעקבות מבצעים אלה מדגיש את יעילותם וחשיבותם של מבצעי הביקורת שנערכו ע"י ענף זו"ש. לאור זאת מוצע:
 - א. להנהיג בדיקות חוזרות בקרב האוכלוסיות שלהן הכנסות שמקורן בגופים ציבוריים כגון: קרנות פנסיה, שירות המדינה וכד'.
 - ב. להרחיב את הבדיקה לקבוצות נוספות שבהן קיימת סבירות גבוהה של תשלומי קצבאות שלא כדין.
 - ג. לערוך בדיקות בקרב מדגמים של אוכלוסיות מיוחדות שבקרובן יש סיכוי לשינוי ברמת ההכנסות מאז מועד הזכאות כגון: עולים חדשים, בתום השנה הראשונה לשחותם בארץ ואלמנות בתום השנה הראשונה לכניסתן לחוג מקבלי הקצבה.
3. לשפר את הכלים הטכניים שבעזרתם נאסף המידע אודות האוכלוסיה הנבדקת, למשל לפעול להנהגת טופס - המשמש אותנו לרישום וניקוב הנתונים אודות דורשי אישורי חיים - גם בלשכות משרד הפנים המנפקות אף הן אישורי חיים למקבלי רנטות מגרמניה.
4. בשנים האחרונות הופעלו שיטות מנהליות חדשות על פיהן נערכת בדיקה קפדנית ביותר אודות נתוני הכנסה ונתונים אחרים של מגישי תביעות חדשות (לדוגמה: טופס תביעה לחט"ס כולל שאלות רבות, ראיון אישי עם תובע הטבח סוציאלית וכד'). יחד עם זאת מוצע לחשוב על דרכים נוספות לאיתור מקורות הכנסה בשלב הגשת התביעה.

5. ביצוע פעילות בהיקף כה רחב היה כרוך במשאבים רבים הן בכוח אדם והן בשירותי עזר (שירותי מחשב, כריכה, דואר וכד'). לא נערך תחשיב מדוייק על עלות התשומות שהושקעו במבצעים אלה, אך אומדנים זהירים מצביעים על עלות נמוכה מאוד, יחסית לחסכון הכספי שהושג. מוצע שבמבצעים שייערכו בעתיד, יעשה מאמץ לחשב גם את עלות התשומות שיושקעו בהם.

6. תיבדק האפשרות לתכנן שיטת עיבוד מכנית של הנתונים אשר תאפשר קבלת מסקנות מהירות בסמוך לסיום המבצע.

13
0

1

0

2

0

